

Projekt „Mladi za budućnost Europe“

IZVJEŠTAJ – TRIBINA O VLADAVINI PRAVA I DEMOKRACIJI

- Govornici: dr. sc. Siniša Rodin (Sud Europske unije, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu) i Darko Milković, mag. iur. (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Državno sudbeno vijeće)
- Europski dom (Jurišićeva 1, Zagreb), 4. studeni 2021.
- Trajanje: 15:00-17:00 (2 h)
- U publici je bilo 30 osoba, od toga najviše studenata (Pravni fakultet, Ekonomski fakultet, Fakultet elektrotehnike i računarstva, Prirodoslovno-matematički fakultet, Libertas, RIT Croatia), ali i iz drugih područja života (Staedler Mars GmbH, Ustavni sud Republike Hrvatske).

Vladavina prava i demokracija neke su od temeljnih vrijednosti na kojima počiva koncept Europske unije, a što je vidljivo i u samim Osnivačkim ugovorima. Usprkos njihovoj temeljnoj važnosti, još uvijek se radi o pojmovima koje velik broj građana shvaća samo na površnoj razini. Upravo zato je cilj ove tribine bio pokušati razjasniti ova dva koncepta, a pogotovo onaj vladavine prava, kroz iskustvo dvojice stručnjaka, jednog na europskoj, a drugog na nacionalnoj razini.

Dr. sc. Siniša Rodin, sudac Europskog suda, fokusirao se na objašnjenje pojma vladavine prava kroz njegov potencijalno najvažniji aspekt – odgovarajuće funkcioniranje pravosuđa, a na koje se koncentrirala i praksa samog Europskog suda. Identificirajući tri dimenzije – sudsku nezavisnost, sudsku nepristranost i sudsku neutralnost, analizirao je utjecaj pravosudnog sustava na vladavinu prava, demokraciju i liberalni konstitucionalizam. Kao ključan element sudske nezavisnosti identificira da je nužna pretpostavka da određeno sudsko tijelo obavlja svoje obveze neovisno, bez podvrgnutosti ili primanjem bilo kakvih uputa od drugih institucija i subjekata koji bi mogli biti od utjecaja na rješavanje. Zaključio je da bez odgovarajuće nezavisnosti pravosuđa liberalni konstitucionalizam, koji bi se mogao definirati kao ograničavanje ponašanja pojedinih skupina u svrhu postizanja zaštite slabijih skupina i pojedinaca u društvu, ne može postojati. Sudska nepristranost se može podijeliti na dvije podvrste – unutarnja, koja naglašava potrebu nepristranosti samih sudaca, kao osoba koje obavljaju sudačku dužnost (bez pristranosti/predrasuda), ali i vanjska, kao uspjeha suda u stvaranju dojma prema eksternim subjektima da djeluje nepristrano, tj. da neovisni promatrač ne može sumnjati u to da sud djeluje nepristrano. Sudska neutralnost je pojam u pogledu kojega Europski sud još uvijek nije razvio opsežnu praksu. Za sada bi se moglo reći da je zauzeto stajalište da je neutralnost rezultat prethodne dvije karakteristike. Te tri dimenzije, neutralnost, nepristranost i nezavisnost postavio je u kontekst s tradicijom pravnog poretka država članica EU. Sudska neovisnost i nepristranost nisu ovisni o tradiciji,

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO VANJSKIH I EUROPSKIH POSLOVA

Ovaj je dokument izrađen uz financijsku podršku Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske. Sadržaj ovog dokumenta u isključivoj je odgovornosti Hrvatskog pravnog centra i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta Ministarstva.

Projekt „Mladi za budućnost Europe“

dok djelovanje u okviru svoje tradicije može biti protivno neutralnosti. Tek kada sudovi osvijeste da štite tradiciju pravnog poretka može se govoriti o neovisnosti i nepristranosti – svaki nacionalni sud zapravo štiti svoju tradiciju. Problem nastaje kada odlučuju sudovi koji su pripadnici pravnih poredaka s različitim tradicijama – u većini država članica EU to je liberalno-demokratska tradicija. Države kojima liberalno-demokratska orijentacija nije dio njihove pravne tradicije često je doživljavaju kao strano tijelo, a to može rezultirati određenim problemima.

Darko Milković, predsjednik Državnog sudbenog vijeća Republike Hrvatske i sudac Vrhovnog suda, problematizirao je koncept vladavine prava povezujući ga s aktualnim problemima hrvatskog javnog prostora. Naglašavajući da percepcija sudstva u javnosti uvelike ovisi o subjektivnim elementima – učinkovitost pravosuđa se različito promatra ovisno o tome na kojoj se strani nalazi stranka u sporu, dao je primjer kako nadležnost sudova može značajno utjecati na shvaćanje koncepta vladavine prava u javnosti. Povećanjem nadležnosti nekog suda proizvodi se učinak da sudovi ne mogu na efikasan način rješavati o svim predmetima, pogotovo u razumnom roku – na taj način pojedinac može imati narušeno stajalište i o vladavini prava. Kao najveći problem u RH, koji ima pogotovo značajan utjecaj na shvaćanje prisutnosti vladavine prava u Republici Hrvatskoj, ističe dugotrajno vođenje kaznenih postupaka protiv gospodarskih kaznenih djela, pogotovo onih počinjenih od strane bivših državnih dužnosnika, narušavajući koncepte nepristranosti i nezavisnosti sudstva. Ukratko je dao i svoju ocjenu izvještaja Komisije o stanju vladavine prava u Republici Hrvatskoj u četiri područja. U kontekstu pravosuđa, naglašava se smanjenje broja predmeta i prosječnog trajanja predmeta; Državno sudbeno vijeće je u zadnjih desetak godina razriješilo 11 sudaca, a sveukupno izreklo oko 80 kazni. Svejedno, Komisija zahtijeva povećanje broja članova Državnog sudbenog vijeća i Državnoodvjetničkog vijeća u svrhu kvalitetnijeg promatranja imovinskih kartica. U kontekstu korupcije naglašava se nepostojanje etičkog kodeksa za zastupnike Hrvatskog sabora i članova Vlade RH. U kontekstu medijskih sloboda, postoji zadovoljavajuća pravna zaštita novinara, a i zaštita kroz medijske tužbe, ali postoji relativno velik broj tužbi protiv novinara, što upućuje na potrebu zaštite prava novinara na objavljivanje informacija. Konačno, u kontekstu sustava uzajamne kontrole i ravnoteže, Komisija je pohvalila RH za procese javnog savjetovanja, ali još uvijek naglašava potrebu razvoja civilnog društva kao dodatnog oblika kontrole.

Zaključno, kao najveći problem identificirano je još uvijek veliko nerazumijevanje pojma vladavine prava u općoj populaciji, koji ga smatraju preširokim pojmom, koji se koristi kao tehnički termin koji je sadržajno isprazan. Naravno, pojam je nužno apstraktan, ali smatramo da je sukladno tome potrebna aktivnost Unije, ali i nacionalnih vlasti, koja će se usmjeriti na upoznavanje građana s konkretnim sadržajem pojma vladavine prava. Vladavina prava i demokracija su temeljni koncepti na kojima počiva pravni i društveni poredak EU te im se upravo takva važnost treba dati u budućnosti.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO VANJSKIH I EUROPSKIH POSLOVA

Ovaj je dokument izrađen uz financijsku podršku Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske. Sadržaj ovog dokumenta u isključivoj je odgovornosti Hrvatskog pravnog centra i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta Ministarstva.